

semi er á øllum økjum hækkað munandi tey seinastu árin.

Í fíggjarlógaruppskotinum fyri 2018 verður staðfest, at á LS er á skurðeildini alt frá innleggingum, ambulantom viðgerðum, skurðviðgerðum og dag skurðviðgerðir økt hvørt einasta ár seinastu árin. Í 2011 vóru 3222 innleggingar og 3668 í 2016. Øking upp á 14%. Ambulantar viðgerðir hefur støðugt økt ár um ár frá 20.561 til 29.837 í 2016, tvs. hækking upp á heili 45%. Skurðviðgerðir frá 2049 í 2011 til 2414 í 2016, økt við 18%. Dag skurðviðgerðir er somuleiðis økt frá 559 í 2011 til 617 í 2016., hækking upp á 10%.

Sama gongdin hefur verið á medisinska deplinum har tað vóru 4436 innleggingar í 2011 og 5431 í 2016, tvs. hækking upp á 22%. Ambulantar viðtalur hava eisini økt ár um ár frá 23.469 í 2011 til 28.565 í 2016, tvs. hækkað við 22%.

Á psykiatriska deplinum eru innleggingar farnar frá 279 í 2011 til 288 í 2016, økt 3%, meðan ambulantar viðtalur eru farnar frá 8471 í 2011 til 12.610 í 2016, hækking upp á 48%.

Á bráðdeildini eru skaðastovuviðgerðir øktar frá 2535 í 2011 til 7706 í 2016, tvs. øking upp á yvir 200%!

Diagnostiski depilin sum umfatar røntgendeild, patologi og rannsóknarstovu hava eisini økt virksemini munandi við 27.210 rannsóknnum í 2011 til 34.372 í 2016, økt 26%. Rannsóknarstovukanningar hava økt frá 524.268 í 2011 til 663.189 í 2016, tvs. øking við 26%.

Tað kann hugsast at gongdin hefur verið tann sama á KS og SS, tó at tøluni væntandi eru minni.

Tað er somuleiðis væntandi at øll tøluni framvegis fara at hækkað í árinum sum koma. Hetta er júst sama gongdin sum sæst í grannalondunum.

Sambært Hagstovuni vóru í alt 296 seingjarpláss á teimum trimum sjúkrahúsum í 2000 og 205 í 2016, tvs. minkað við 31%. Samanlagt vóru 10.319 innleggingar í 2000 og 11.681 innleggingar í 2016 á teimum trimum sjúkrahúsum, t.e. øking upp á 13 %.

Framvegis á aftasta plássi

Sambært fíggjarlógaruppskotinum fyri 2018 var nettoútreiðslujáttanin til Landssjúkrahúsið 586 mio í 2015 og 612 mio í 2016. Tað verður mælt til at hækkað nettoútreiðslujáttanina til LS úr 623 mio. í 2017 til 633 mio. fyri 2018, 636 mio fyri 2019 og 639 mio fyri 2020. Her skal viðmerkjast at løguætlan ikki er tikin við, sum eitt nú nýggi bygningurin á LS. Fyri Klaksvíkar sjúkrahús verður mælt til at nettoútreiðslujáttan verður verandi tann sama næstu árin uppá uml. 68 mio. Fyri Suðuroyar sjúkrahús verður eisini mælt til nettoútreiðslujáttan verður verandi tann sama næstu árin upp á uml. 62 mio. Hækkaða játtanin seinastu árin stendur tó als ikki í tráð við tørvin. Ein má eisini

hyggja eftir hvussu nógv hetta er sammett við grannalondini og hvussu nógv svarar tað til bæði í mun til prosent av BTÚ og í mun til hvønn íbúgva. Tí gevur tað ikki eina nøktandi og fulla mynd bert at tosa um at játtanin er hækkað við nøkrum milliónum.

Í Føroyum er hetta munandi minni sammett við grannalondini.

At ein lutfalsliga stóru partur av samlaðu játtanini fer til sjúkrahúsverkið er ma. til viðgerðir uttanlands og konsulentskipanir vegna vantandi serlæknar í Føroyum.

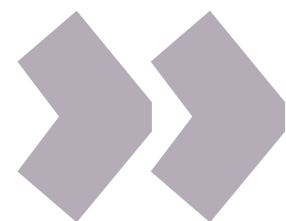
Føroyar er sostatt framvegis tað Norðurlandið sum liggur aftast og sum játtar minst til heilsuverkið í prosent av BTÚ og í mun til hvønn íbúgva. Yvirlit frá Nordisk statistik vísur, at sambært seinastu tøluni í 2014 fyri Føroyar var tað 7,4 % í mun til Ísland sum kom næst við 8,9 %, meðan Svøríki lá ovast við 11,2 %.

Til samanberingar kann eisini nevast at sambært OECD brúkti Norra tað sum svarar til uml. 43.000 dkk pr. íbúgva í 2015, Danmark uml. 35.000 dkk pr. íbúgva og Svøríki tað sum svarar til uml. 36.000 dkk pr. íbúgva í 2015, meðan Føroyar í 2015 brúkti uml. 20.000 dkk pr. íbúgva.

Norska statistisk sentralbyrå hefur almannakunngjørt, at Norra brúkti 326 millardir upp á heilsu í 2016 ella 62.000 nok (51.000 dkk) pr. íbúgva.

Tøluni tala sítt klára mál og avleiðingarnar verða hareftir.

Um nakar helt at tað skuldi

Tí gevur tað ikki eina nøktandi og fulla mynd bert at tosa um at játtanin er hækkað við nøkrum milliónum

verið biligt at reka nútímans heilsuverk, so hefur viðkomandi tørv á eini veruleika leiðbeining.

At játtanin er hækkað sigur ikki nógv nógv og kann ikki kallast annað enn pjøssing. So leingi hetta er hugsunarhátturin verður væntandi at stóðan fer at endurtaka seg. Hesuferð sigst tað vera ljósmøðrastríðið sum var orsökkin, næstu ferð verður tað okkurt

annað meir ella minni óvæntað, sum ber við sær biddaragonguna.

Sjúkueyðkenni

Alt ljósmøðrastríðið og nú verkfallið hjá sjúkrarøktarfrøðingunum eru tekin um eitt sjúkrahúsværk, ið ikki hevur tað gott og mistrívt. Innanhýsis stríð, vantrivnaður, ónøgd og strongdin sæst aftur hjá øllum starvsfólkabólkum. Øll skipanin er sperd.

Seinasta nýggja er, at sjúkrarøktarfrøðingarnir hava lýst verkfall. Tey føla seg ikki virðismett og fáa ikki nøktandi sømdir. Hetta er enn eitt symptom upp á, at skipanin er sjúk og eitt væl skilligt kravboð frá einum týðningarmiklum starvsfólkabólki, sum er avgerandi fyri at hava eitt vælvirkandi heilsuverk.

Felags er at heilsustarvsfólk í størri mun gera vart við at stóðan ikki er nøktandi, og at tað ikki er nakað sjálvsagt og rímuligt í at stóðan er soleiðis sum hon er nú. Tey verða tikin fyri givið.

Svartiper

Alt hetta er tað í seinasta enda føroyski sjúklingurin skal gjalda prísinn fyri. Seinasta dømi er td. at sjúklingar skulu gjalda prísinn við at fáa skurðviðgerð sína útsetta við vanda fyri at missa sítt arbeiði. Avleiðingarnar kunnu vísa seg at bliva enn størri við tí aktuella verkfallinum hjá sjúkrarøktarfrøðingunum. Við væntandi dømi í framtíðini verður tað eisini sjúklingurin sum verður taparin.

Hetta kann og skal als ikki góðtakast. At fólk í størri mun umhugsa at tekna privatar heilsu-tryggingar er bæði væntandi og skilligt. Men tað fer at skapa eina gjógv í samfelagnum millum tey sum hava ráð til hetta og tey sum ikki hava ráð. Hetta er við til at máa stóði undan einum sjúkrahúsværkið sum skal vera fyri øll og tókt tá tørvur er á tí. Føroyski sjúklingurin og skattgjaldarin verður tikin sum gísla og í seinasta enda er tað politiska skipanin sum eigur ábyrgdina av hesum.

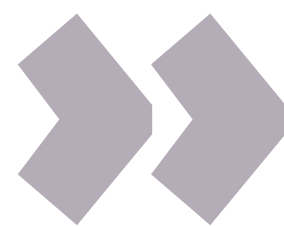
Tann miskilta gularótin

Serlæknatørvurin verður ikki bert loystur við einum pengaposa og einum gyltum lógvatak. Sjúkrahúslæknar, harav ikki øll eru serlæknar var samanlagt á teimum trimum sjúkrahúsum 74 í 2010 og 72 í 2016. Sambært yvirlit hjá Serlæknafelag Føroya arbeiddu 32 serlæknar á teimum føroysku sjúkrahúsum í 2016. Av teimum vóru 12 yvir 60 ár og 20 vóru undir 60 ár. 15 normeraði størv vóru ikki sett. Við stóði í serlæknatalinum í Danmark metti Serlæknafelagið tá, at tað áttu at verið meir enn 30 fóst serlæknastørv afturat í Føroyum.

Tað mest umráðandi og avgerandi er, at ein lækni fær møguleika at veita sjúklingum ta somu viðgerð sum aðrastaðni og møguleika at fylgja somu altjóða mannagongdum og leiðreglum sum í grannalondum. At serlæknar fáa

møguleika at gagnnýta ta fremstu vitan og kunnleika til frama fyri sjúklingin. Tað fakliga má fylgja við um fólk skulu støðast. Umframt at arbeiðsumstøðurnar eisini mugu kunnu sammetast við tað í grannalondunum.

Fortreytin fyri hesum er, at føroysku politikararnir vísa í verki, at í Føroyum verður heilsuverkið rað-

Hetta er enn eitt symptom upp á, at skipanin er sjúk og eitt væl skilligt kravboð frá einum týðningarmiklum starvsfólkabólki

fest høgt.

Sambært tølum frá Nordisk statistikk í 2013 so vóru Føroyar og Grønland tey londini her um leiðir við fækst læknar pr.100.000 íbúgvar ávíkavist 259 og 174. Til sammetingar vóru tað 363 læknar pr. 100.000 í Danmark og 430 pr. 100.000 í Norra í 2013. Stóðan er neyvan broytt stórvegis síðani tá.

Status quo versus framburð

Álitið á politisku skipanina um, at hon er før fyri at reka eitt nútímans heilsuverk kann ikki annað enn vera lítið hjá heilsustarvsfólkum og ikki minst hjá føroyskum borgarum

Stóðan fer fra ring til verri og broyttist lítið ella einki frá valskeið til valskeið, frá lögting til lögting ella frá landstýrisfólk til landstýrisfólk. Tað vísa tey søguligu tøluni.

Ein áheitan á føroysku politikarar kundi verið 1)At tosa meir við sínar politisku starvsfelagar í grannalondunum 2)Gera upp við seg sjálvar og byrta til eitt kjak um raðfesting og um hvat tað er fyri eitt heilsuverk ein ynskir í Føroyum nú og í framtíðini 3)Spurt seg fyri og tosa meir við starvsfólkini sum arbeiða á gólvinum í føroysku heilsuverkinum og fingið teirra søgu og betur innlit í stóðuna sæð frá innsíðuni. Stóðan er í nógvum førum nógv verri enn almenn-ingurin og politikarar fáa innlit í. Td. eru tað framvegis læknar sum

umhugsa at rýma av landinum og eru nógvir føroyskir serlæknar uttanlands sum framvegis setast aftur. Harafturat hava kanska ongantið áður verið so nógvir sjúkrarøktarfrøðingar sum arbeiða uttanlands eitt nú í Noregi. Og har finnast nógv onnur dømi.

At sjúklingar kanska í flestu førum tibetur ikki merkja so nógv til hetta er bert tí at starvsfólkini eru so mikið samvitskufull við ábyrgd-arkenslu og tískil renna skjótari og geva seg enn meir, tí tað at hjálpa øðrum, er tað tey brenna fyri. Men øll hava eitt mark og kunnu hokna undir eini áhaldandi øktari byrðu.

Skøvaða plátan og eitt fólkligt krav

Ei undur í at føroyingurin leiðist og troystast av at hoyra um heilsuverkið við jøvnum millumbili, men so leingi sum stóðan ikki er nøktandi ella politiska skipanin vil hava føroyingin at halda at nú veit alt væl við, hava fakfólk skyldu at tala at og vísa á, hvussu veruleikin hongur saman.

Heilsuverkið verður tíðum lýst sum eitt slag av l'enfant terrible, sum ongantið verður nøgt við nakað og allatiðina krevur meir. Sannleikin er, at ein kann halda áfram at fylla í, men tað vantar eitt alment og politiskt kjak um, hvat heilsuverk ein ynskir og hvørjar raðfestingar tað krevur.

Eitt fólkligt krav til politisku skipanina um at raðfest heilsuverkið hægri kundi kanska sett ferð á neyðugu hugburðsbroytingina sum krevst.

There's no free lunch & villeiðing

Fíggjarstøða Føroya er betur enn hon hefur verið leingi, men framvegis stendur játtanin til heilsuverkið ikki í tráð við tørvin. Sambært menningarætlanini átti samlaðu útreiðslurnar til heilsuverkið at verið 200-300 mio hægri fyri at komið á stóðið við tær í Danmark og Svøríki. Sjúkrahúsværkið skuldi verið uppraðfest við 160-240 mio. fyri at komið á stóði við eitt nú Danmark og Svøríki. Tað ber ikki til at lova eitt nú viðgerðartrygd og innføra screening fyri krabbamein uttan at hetta fer at kosta meir ella at okkurt annað má niðurraðfestast. Ikki at vera opin um hetta og kjakast um raðfestingarnar er at halda føroyingum fyri gjøldur og kann ikki takast í álvara. Raðfestingar sum mugu gerast innan heilsuverkið fara at standa í biðirøð tey komandi árin. Tað er í seinasta enda politiska skipanin sum raðfestir, men tá má og skal hon eisini tora og vera før fyri at standa við ábyrgdini og avleiðingunum av teimum raðfestingunum.

At framtíðartryggja eitt gott og vælvirkandi heilsuverk, sum er ein hornasteinur undir vælferðarsamfelagnum krevur ábyrgdar-kenslu, raðfesting og vilja.